



MUZIEK OP 'OUDERWETS' VINYL HOTTER DAN OOIT

De ELPEE draait dóóóóó

Hoe is het mogelijk dat een ouderwets fenomeen als de elpee bij jong en oud hartstikke hot is in een tijdperk waarin Keizer Digitaal regeert? Onze verslaggever vond het antwoord in een spectaculair groeiende platenfabriek en achter de schermen van 's werelds grootste platenbeurs. „Vinyl heeft iets magisch.”

door Bert Dijkstra foto's Eran Oppenheimer



Stephan van Zal en Elisabeth Matos van 's werelds grootste platenbeurs: „We maken een nieuwe start.”

Haar zoon van vijftien heeft z'n eerste elpee gekocht en belt vanuit zijn jongenskamer, inmiddels met een platenspeler verrijkt: „Ma, hoe krijg ik 'm naar het volgende nummer?” Anouk Rijnders, commercieel directeur van Record Industry in Haarlem: „Achteraf ben ik blij dat hij 't vroeg en niet dacht: laat ik de naald een stukje opschuiven...”

Het gesprek heeft iets surrealistisch. Veertig jaar geleden openden kranten met de kop: *Einde van de lp*. Die nostalgische zwarte vinylschijf met z'n groeven en z'n goddelijke krassen naar de eeuwige jachtvelden verdreven door de vooruitgang, met eerst zilveren schijfjes en later met downloads waarmee je alle gewenste muziek digitaal naar je oren straalt. In 1998 zei Sony, toen eigenaar van de Haarlemse platenfabriek: „Het heeft geen zin meer, de stekker gaat eruit.”

PLATENLABEL

„Hoe moet dat dan met de releases van mijn platenlabel?” reageerde klant Ton Vermeulen. „Bij danceparty's en in clubs staat vinyl nog centraal.” Dan neem je de tent hier toch over, kreeg Vermeulen als antwoord.

Aldus geschiedde en bijna een

kwart eeuw later noteert zijn bedrijf over 2021 een recordproductie van 11 miljoen platen. „Een aantal dat we voor de coronaperiode voor onmogelijk hadden gehouden”, zegt Anouk Rijnders. We lopen door de fabriek waar, om de wachttijd van acht maanden niet nog verder te laten oplopen, in ploegdienst wordt gewerkt.

Rijnders wijst naar grote witte vellen papier op de vloer. „Daar komt een nieuwe platenpers. En dáár. En dáár.” De benodigde ruimte in de bestaande hallen is al vast afgeplakt, maar om alle nieuwe persen – in eerste instantie 14, later nog eens 16, in totaal een verdubbeling – een plekje te kunnen geven, moet drastisch worden uitgebouwd.

Niet omdat er zoveel deejays zijn bijgekomen (Rijnders: „Integendeel: grootheden als Armin van Buuren en Tiësto zijn met hun labels als klanten weggevalen omdat het voor hen ondoenlijk werd met zware platenkoffers de wereld over te blijven reizen en ze daarom nu van USB-sticks gebruikmaken”), maar omdat opa's uit de periode van The Beatles tot en met hun kleinkinderen uit de tijd van Ariana Grande zijn gegrepen door de charme van de grammofoonplaat die emoties oproept en aandacht vraagt.

NOSTALGIE

Ouderen zwelgen in de nostalgie van plaatjes draaien, jongeren vinden het fijn om iets tastbaars van hun favoriete artiesten in handen te hebben. Alleen al van Adele werden de afgelopen maanden in Haarlem tienduizenden elpees geperst. Albums, inclusief hoes – op zich vaak al een kunstwerk – en foto's binnenin.

Rijnders: „De naam album komt van verzamelalbum waar vroeger 78-toerensingles in zaten. Sommige kopers zien het album vooral als rijk bezit en draaien de

elpee nooit.” Op de wereld bestaan minder dan honderd platenfabrieken – waaronder ook Deepgrooves in Leeuwarden met vier persen – en vinyl is hot. Zelfs supermarkten Lidl verkoopt elpees en kledingketen Pull & Bear stunte met handel in goede oude pick-ups.

Het blijft een onwerkelijk beeld in de fabriek: muziek die digitaal wordt aangeleverd om analoog op een vinylschijf te worden geperst. De omgekeerde wereld.

Maar het kan nog wonderlijker, blijkt wanneer we door een gang met foto's van belegen jazzhelden in een studio met een oude piano in de hoek komen. Muziek die hier live wordt gespeeld, gaat rechtstreeks op een meedraaiende masterplaat. Valse noot? Plaat weggoien. Racoon heeft het hier in de Artone Studio op deze manier al gedaan. En Herman van Veen.

„De elpee heeft iets magisch”, zegt Stephan van Zal, samen met

zijn levenspartner Elisabeth Matos onder de noemer Record Planet organisator van 's werelds grootste platenbeurs: 550 stands. Hoe magisch, bleek rond hun meest recente – vroegtijdig afgeblazen – driedaagse Mega Platen & CD-beurs in Utrecht, eind vorig jaar.

De vakdag in de Jaarbeurs was al aan de gang en de euforie groot: eindelijk konden de nostalgische muzikkliefhebbers na ruim anderhalf jaar corona-ellen-de elkaar weer ontmoeten. Om vier uur 's middags besloot de directie van de evenementenhal alsnog de tent te sluiten omdat ze verwachtte dat de regering 's avonds met strengere maatregelen zou komen. Die maatregelen vielen mee, maar toen was het leed al geschied.

VOORBARIG

Van Zal: „Premier Rutte kondigde de verplichte QR-code aan die op zaterdagavond zou ingaan, maar daar hadden we onze organisatie al op afgestemd. De beslissing van de Jaarbeurs was, om het netjes te zeggen, nogal voorbarig. Wij moesten dat nieuws ook nog in De Telegraaf lezen.”

Platenbeurs afgeblazen, standhouders naar huis. Vervelend, maar er zijn ergere dingen in het

Lange reis naar beurs voor heilige muziekgraal

'We gaan aantal platenpersen verdubbelen'

leven, zou je denken. „Dat klopt, maar een drama was het wel”, zegt Elisabeth Matos, in het verleden zelf werkend voor de Jaarbeurs en organisator van de Verzamelersbeurs waaraan de megaplatenmarkt was gekoppeld.

„Er kwamen mensen uit Brazilië en Japan speciaal naar Utrecht op zoek naar elpees die ze per se wilden hebben. Vele uren in een vliegtuig zitten voor een plaatje en dan horen dat je voor niks bent gekomen...”

Stephan van Zal: „Een vader en zoon uit de Verenigde Staten stonden betueterd op Schiphol. Zo'n lange reis maken en nog

voordat je de koffers van de bagageband kunt tillen, horen dat de beurs niet doorgaat.”

„Zij waren niet de enigen. De platenzaken in Amsterdam en Utrecht puilden dat weekeinde uit met buitenlanders. Allemaal mensen die op de beurs op zoek wilden naar hun heilige graal, de eerste persing van dat ene zeldzame plaatje van hun favoriete artiest. Voor zo'n uniek exemplaar van Sex Pistols is 20.000 euro neergegeld.

Black gold, noemde The Financial Times in een artikel over onze beurs het vinyl.”

Hij en zijn vrouw willen niet met modder gooien. Ze draaiden al een paar jaar mee met hun

vrienden Cas Bosland en Marjolein Lubbers, de oprichters van de beurs, en sinds 1 januari 2021 zijn Van Zal en Matos officieel de nieuwe eigenaren. Na een kleine beurs – 130 stands – in de Rotterdamse Ahoy had Utrecht in november hun eerste grote klapper moeten worden.

„De Mega Platen & CD-beurs heeft een prachtige historie in de Jaarbeurs, maar na wat er in november is gebeurd, hebben we besloten om naar de Brabantshallen in Den Bosch te verhuizen”, zegt Van Zal.

„Op 8, 9 en 10 april maken we daar een nieuwe start met die oude liefde in de hoofdrol: de elpee. Aangevuld met cd's. En Planet Vintage met films, cassettebandjes en dvd's.”

PIZZA

Rijnders stond in een recent verleden namens fabriek Record Industry met een platenpers op de beurs. „We houden van elkaar”, zegt ze. Want de liefde voor vinyl schept een band. In de fabriek toont zij een bolletje dat wel wat weg heeft van een deegklomp waarvan een pizza wordt gemaakt, maar dan hard en zwart. „Dit is straks een elpee.”

Als je muziek als eten ziet, dan is Spotify volgens haar magnetronvoedsel, de cd een afhaalmaaltijd en de elpee een met zorg bereid diner.

Maar cd's nemen veel minder ruimte in, zijn minder zwaar, minder bewerkelijk en goedkoper.

Anouk Rijnders: „Allemaal waar, maar alleen bij elpees heb je die unieke beleving van de muziek. Voor steeds meer artiesten is een album pas een album als er ook een langspeelplaat van is gemaakt.”

Commercieel directeur Anouk Rijnders van Record Industry: „Voor steeds meer artiesten is een album pas een album als er ook een langspeelplaat van is gemaakt.”



DJ Wouter van der Goes: „Een beleving.” FOTO ANP

'Je moet moeite doen'

Een elpee opzetten is volgens NPO 2-diskjockey Wouter van der Goes een uiting van liefde voor muziek. „Je moet er moeite voor doen, het is een beleving.”

Toen tussen 2000 en 2014 ook artiesten als Armin van Buuren hun platen voor USB-sticks inruilden, begon zelfs muzikromanticus Van der Goes voor de definitieve dood van het vinyl te vrezzen.

Voor de grap draaide hij in zijn programma *Wout2day* 'ouderwets' plaatjes. Dat raakte hem zo dat hij op YouTube een serie over vinyl maakte: *Wouter over de toeren*.

Inmiddels draait hij elke donderdag in *Wout2Day* louter nog vinyl. Van der Goes ziet de groeiende liefde bij publiek en

artiesten, maar ook de onwetendheid. „Ik had de Nederlandse artiest Tim Dawn in mijn programma; hij was hartstikke trots op zijn elpee. Zet 'm zelf maar op', zei ik tegen hem. Hij had geen idee hoe 't moest.”

Draait Van der Goes op donderdag, dan hangen er twee camera's boven z'n elpees, voor webcambeelden. „Laatst was er een storing. Kwamen er allemaal telefoontjes binnen van luisteraars die het zo leuk vinden om een grammofoonplaat rondjes te zien draaien.”

Believe deze liefdesverklaring aan het vinyl niet als blinde adoratie te zien. „Ik ben ook blij als ik in m'n auto via de digitale weg met één druk op de knop prachtmuziek tot me kan nemen.”



Op zoek naar dat ene plaatje tijdens de Mega Platen & CD-beurs.

FOTO RECORDPLANET

De plaat wordt gecodeerd.

Pvc-korrels waarvan de platen worden geperst.

Een vinyl plaat komt uit de pers.